

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 16. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoltivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Belserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Učitelji in učiteljice na Štajerskem! — Posamezne misli o vzgoji, pouku in učitelstvu. — O predelovanju nemških slovníc za slovenske ljudske šole. (Glas iz Primorja.) — Marka Fabija Kvintiljana govorniški pouk. — Narodno šolstvo v Rusiji. — Poročilo o pošiljatih itd. — Ocene. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe pri učitelstvu. — Inserati.

Učitelji in učiteljice na Štajerskem!

Narodom avstrijskim je odločeno, obhajati letas kaj redek in veličasten praznik. V mislih imamo 40-letnico blagonošnega vladanja presvitlega vladarja našega, cesarja Frana Josipa I. Da se ta praznik dostojno obhaja, delajo se povsod, po vseh kronovinah primerne priprave.

Toda visokodušni naš deželni oče ne žel, da se svečanost obhaja toliko z zunajnim bleskom. On, ki v očetovski svoji naklonjenosti in skrbi misli vedno le na blagor svojih podložnikov, kar je po neštevilnih činih dobrotljivosti pokazal, nam je namignil, da se po njegovem vzgledu spomnimo o tej priložnosti revnih sobratov svojih ter dejajno javimo čut dobrotljivosti s tem, da oživotvorimo ustanove in uredbe v polajšanje pomanjkanja in bede.

Da se ta visokodušni namen vladarjev izpolni, so vis. deželni zbori posameznih kronovin, mnogi zastopi, društva, itd. darovali izdatne svote za občnokoristne namene. Tako se bode oživotvorilo lepo število ustanov, katere bodo v stalen spomin na 40-letnico se ponašale z imenom presvitlega cesarja.

In štajersko učiteljstvo bi naj zaostalo? Patriotična dolžnost nas kliče, postopati po občem vzgledu ter kakor tovariši v drugih deželah izjaviti svojo lojalnost in vdanost do presvitl. cesarja s kakim blagotvornim činom.

Tovariši in tovarišice! Popolnoma prepričani, da se ne boste obotavljali, ampak z veseljem pritrdili, Vam podpisani odborniki in udje ravnateljstva štaj. učit. zaveze o tej priložnosti predlagamo, da se povodom 40-letnice vladanja Nj. Veličanstva osnuje ustanova cesarja Fran Josipova, koje obresti se naj porabijo v podporo pomoči potrebnih učiteljev, oziroma njih vdov in sirot.

S tako ustanovo bi se poravnala pereča potreba, bi se izpolnila mnogokrat in od mnogo strani izrečena želja; marsikatera solza bi se lahko posušila, marsikateremu tovarišu, ki ga nesreča tare, bi se dalo pomagati. Saj učitelji smo obsojeni, si pomagati tako ali tako v marsičem sami. Le pomislimo, kako se od leta do leta množé slučajji, da apelujejo na našo milosrčnost ali v javnih ali privatnih nabirih tovariši, ki so zabredli v nesrečo in bedo, ali pa brez pomoči zapuščene vdove in sirote takih učiteljev, katere je smrt zalezla, preden so dovršili deseto leto v službi; le pomislimo dalje, koliko učiteljev je pri vojaki, katerih družine ostanejo v dnevih nevarnosti zapuščene doma, ako svojih

oskrbnikov celó ne zgubé. Za vse te slučaje oskrbeti pomoči, ponuja nam letošnja slavnost najugodnejšo priliko.

Delujmo torej sê združenimi močmi, da pridobimo potrebnega denarja. Naj se vsako učiteljsko društvo, vsak posamezni član učiteljstva štajerskega v prvi vrsti sam vdeleži podjetja s primernim milodarom, naj pa dela tudi na to, da se raznovrstno pobira v ta namen denar tudi izvan učiteljskih krogov. Obračajte se do šolskih prijateljev in nekdanjih učencev, do okrajnih in občinskih zastopov, hranilnic, društev, itd., da pomagajo to stvar radi njene plemenite svrhe pospeševati. Gotovo bi se v imenovanih krogih pridobili dobrotniki in pospešitelji, kakor nam to kažejo mnogobrojni vzgledi drugih društev.

Ker je čas kratek, treba je hitro pričeti delovati, da se končajo nabire do novembra. V posebno za to sklicani seji odborovi posvetovalo se bode o daljnem postopanju, da se vse podjetje tako dovêde svojemu zvršitku.

Nabrani denar prosimo pošiljati načelniku zaveze štaj. učit. društev, gospodu ravnatelju Gottliebu Stopper-ju, Nibelungengasse, št. 8. Posamezni darovi se bodo objavili.

Tovariši in tovarišice! Da-si pri zaupanju na čut skupnosti pričakujemo Vaše krepko sodelovanje, zdi se nam ipak potrebno, ako še končno povdarjamo, da to niso navadni doneski — ne! v vsakem daru izrazuje se tudi mišljenje, katero itak pri vsakem avstrijskem učitelju in pri vsaki avstrijski učiteljici nahajamo. Ako svojega cesarja slavimo tako, da sodelujemo pri stvarjenju spomenika, ki nas bode večno spominjal velikega in veselega praznika avstrijskih narodov, ako še zajedno skrbimo za sodruge ali njihove vdove in sirote — tedaj ne more pač nihče izostati, nihče se izključiti! Poprimimo se torej čvrsto plemenitega dela, kojega blagoslov nam bode do poznega časa v sreih štajerskega učiteljstva ohranil hvaležen spomin!

Gradec, 13. avgusta 1888.

Gottlieb Stopper, ravnatelj meščanske šole v pok. v Gradcu.

Franc Zill, učitelj v Gradcu. Franc Weber, nadučitelj v Gradcu.

Ferdinad Fellner, učit. v Gradcu. Teodor Jaške, učit. v Gradcu.

Jurij Schopper, nadučitelj v Brucku n. Muri.

Anton Artner, učitelj v Judendorf - Seegraben.

Janez Sturm, naduč. v Voitsbergu. Klement Pröll, naduč. v Gleisdorfu.

Jakob Budna, nadučitelj pri sv. Benediktu.

Karol Sketh, učitelj v Mariboru.

Posamne misli o vzgoji, pouku in učiteljstvu.

(Druga serija.)

Piše Armin Gradišnik.

3.*)

Jedna glavnih brig prave vzgoje, torej tudi šolske vzgoje je ta, gojiti ter povspeševati skupnost človeka z Bogom. V skupnosti človeka z Bogom

*) Glej „Popotnik“, VIII., št. 18 z dné 25. septembra 1887. l.

pa se kaže **verstvo**. — Vsak otrok naj si je v svesti, da eksistuje jeden Bog, ter naj tudi Božje svojstvo vspoznáva in spozná in se uči, pojmovati vpliv Božji do samega sebe kakor v obče do vseh stvari na tem svetu. — Vera v Boga oplemeniti človeka; kdor ne veruje v Boga, kdor ga ne ljubi in se ga ne boji, oni nima nikake opôre v življenju svojem. Kdor je brez vere do Boga, ónemu manjka merila v presojevanje „dobrega“ in „hudega“. Kdor pa ne ve ceniti, kaj je pravo, kaj dobro, ónemu tudi ne dostaje razsodbe o hudem; s kratka pojmová „dobro“ in „hudo“ sta njemu nejasna, dá še več, on ja skorej ne pozná. — Vera, oziroma pouk o veri (verstvo) ima torej vsekako v šoli odlično, prvo mesto.

Vsaj pri nas, t. j. v naših šolah je to vselaj tako bilo.

Drugo vprašanje pač je, če se verski pouk tudi vselej v pravem smislu obdelava, ako se priustroja tako, da ugaja **otročjemu pojmovanju in razumu**. Nečemo biti sodniki, ne; a kot učitelji pa lahko izrečemo svoje mnenje in to je: ako se vpotrebljujejo ure, ki so veronauku namenjene, **vestno in spretno**, potem gotovo zadostujejo, da se v njih šolska mladež dovêde do prave religije. Čas, ki je določen pouku v verstvu, ni nikakor preskromno odmerjen, a izkoristiti ga je treba! Ura zamujena se nikdar ne vrne več! Ura je res majhen časovni oddel, a kako blagodejno jo more vporabljeti metodično izobražen učitelj, kakó potratno pa jo zapravlja učitelj — skaza!!

Verstvo uči se v urah, za ta uk nalašč namenjenih; v drugih urah verouka ne moremo učiti. Dandanes se mnogo govori: „Ves pouk naj bode verski!“ Za Boga, kakó pa je to mogoče?! Hočemo li pri računstvu ali slovniskem pouku poučevati deco o veri? Povsod Boga v svoje pogovore vpletati, pri vsakej priliki Boga v pričo klicati — gotovo Božjega imena ne poveljuje! To uči skušnja in le-tá velja osobito pri vzgojstvu. Kdor se tej resnici protivi, oni nima pojma o temeljnih zakonih vzgojništva! — — Bog je najvišje bitje, on sam je vzor popolnosti! Do njega naj se naš duh vspenja vselej v svetem strahu. Bog je neskončno globoko morje, v čegar globočino naše oko zreti ne more... In človek naj bi zmirom Boga v ustih nosil!? Bog in Bog ter zmirom Bog: to je proti Bogu!

Povsem drugače nego z verstvom je z npravnostjo v šoli. Ni ga predmeta v ljudskeji šoli, ki bi nam ne nudil prilike v vzbujó in gojítev npravnostnih dolžnostij. V čem pa se kaže npravnost? Npravnost se kaže v tem, kakó se človek vêde po npravstvenem zakonu.

Posvetni učitelj — vsaj većinoma — veronauka v šoli ne opravilja; a strogo lahko gleda na to, da se njegovi gojenci vadijo hoditi po potih, ki je predpisujejo npravstveni zakoni. Učitelj, ki bi to opuščal, ne bi zaslužil vzvišenega imena, ki ga nosi. — Ako se učitelj le vestno uglopi v svoj predmet ter vedno pripraviljen stopi pred deco svojo, potem je vže kar to v npravstvenem oziru dokaj vplivajoče na njega učence! Mladina vidí, kako resno se za njo trudiš, ona vspoznava verno točnost Tvojega poslovanja, ona se prepriča iz Tvojih besed o resničnosti Tvojih namér in to je — najboljše npravoslovje! — Zaupno obrača otrok pogled svoj v Te, milo Ti zré v očí, iz očíj Ti bere, kar zánj v duši svoji čutiš; njega duša ogreva se na Tvojej. **Vsa osobnost**

učiteljeva je šolskeje deci npravstvena vpôra! Učiteljev vzgled vleče ter privlači male k vsemu dobremu, učiteljeva osobnost je otrokom najzdatnejša **dušna paša**. Gorjé šoli, kjer ni takó ali takó biti ne more!

Mogočen je naš učiteljev npravstveni vpliv do otrok! Nevpogljivo strogi smo nasproti nemarnežem in lenuhom, nevtrudljivo potrpežljivi pa napram duševno malospretnim, a vendar dobro voljo kažočim! Dosledno zahtevamo red ter se od njega ne damo odvrniti po nobeni ceni, kar enkrat velevamo, to se mora zgoditi. Otrok vidi, kaj mora biti v šoli, on sliši, kakó se mora vse vršiti, on čuti, kaj se sme storiti, kaj ne; **učitelj mu je postava, učitelj mu je red, učitelj mu je npravnost!**

Dá po doslednjem dejstvomjanju učiteljevem vstvarja se najboljša npravnost; v otroku vzbudi se zavest dolžnostij, on pa te dolžnosti tudi izvaja ter se jim privadi.

Učitelj ljubi svoje otroke ter jim tudi dejansko kaže to ljubav; kajti z vsemi se peča po potrebnosti, vztrajno in vestno deli vsem svojega napôra darove! Otroci pa tudi čutijo učiteljevo ljubezen. — — Učitelj pač dejanstveno zvršuje slednji dan, kar nas tako lepo učil je Spasitelj naš: „Ljubi svojega bližnjega, ko samega sebe!“

Verstvo in npravnost sta dva pojma, katera se imata strogo ločiti.

Preodlično mesto pristojá verstvu v šoli; to smo omenili koj s početka. A če v kakej šoli v verskem oziru ni vse tako, nego bi bilo želeti v prid našej mladeži, potem naj se vzrok te prikazni pač ne pripisuje posvetnim učiteljem. Vsak naj nosi svoje grehe, naj se pa tudi sam za nje pokoréva. Nam se je v slednjem času mnogo pregreh na rovaš pripisalo; a dragi sodrugí, ne oplašimo se in ne dajmo se oplašiti! Natolcevalo se je in se bode, dokler bode svet stal. Resnica pa naposled vedno zmaga. Tako se bo godilo tudi v naših zadevah.

Storimo svojo dolžnost, bodimo možje — učitelji na odmerjenem nam mestu, vzgajajmo mladino v npravstvene in krepостne ljudi, — potem smo tudi storili, kar smo največ mogli za vtrditev verstva mej ljudstvom našim! **Ni je pa večé slave, nego vzgajati npravstveno-krepke ljudi.** —

Istina le-tá naj nas ojači in tolaži!

O predelovanju nemških slovnic za slov. ljudske šole.

(Glas iz Primorja.)

O tem predmetu je objavil predzadnji „Popotnik“ članek, kojemu je uredništvo dodalo opazko, želež, naj bi še kateri slov. učitelj izrazil svoje mnenje v tej zadevi. Ni sicer veselo znamenje za našo národnost, da moramo ljudski učitelji slovenski trpinčiti sêbe in mladino našo s poučevanjem v nematerinem, tujem jeziku. Nemškemu učitelju, ki takó rad čez ramo pogleduje nas, slov. trpine, tega ni treba; pedagogiko ima ón le za svoj národ v najemu.

Pa pustimo te tožbe, sáj nam iták nič ne koristijo. Oni, ki nam labko stopijo za vrat, ne zmenijo se zá-nje. Skusimo torej raje olajšati sêbi in mladini naši trud pri tej pedagogiški tlaki, da si izboljšamo dotične učne knjige. Omenjeni članek je to storil v pozitivnem zmislu; podal nam je glavne točke, po katerih naj se preosnuje, „I. nemška slovnica“; jaz bi to rad učinil v negativnem zmislu, kazaje na večje pomanjkljivosti, na koje sem naletel v „II. nemški slovnici“. Prej pa se mi vidi potrebno izraziti načelno mnenje, katerega naj bi se držali preosnovatelji naših nemških slovníc.

Pri vsem svojem ljudskošolskem napredku, na koji kažemo takó radi s ponosom, stojimo še v marsikaterem pogledu na omahljivih tleh. Oglejmo si le naše šolske postave in ukaze! Kakó se od dné do dné preminjajo in menjujejo! Ni še dolgo, da je bila telovadba najbolj čuvan predmet ljudske šole. Kje je dan danes óna gorečnost za telovadbo?! Telovadba je prišla „iz mode“. Nejedini smo pa še pri važnejšem pouku nego je telovadba, pri pouku v materinem jeziku, in sicer v slovnici. Z izrazom „slovnica“ se je menil nekđaj obseg vseh različnih pravil, sličnih onim, s kojimi si belijo svoje glave naši srednješolci pri pouku v latinščini, grščini, itd. Denašnja ljudska šola je krenila v tem pogledu na drugo pot, po katerej pa nismo prišli še vsi jednako daleč. Dočim se jedni niso mogli popolnoma ločiti od „ljube prešlosti“, po metáli so drugi vsa pravila skozi šolsko okno. Ni namen tega dopisa zagovarjati ní jednih ní drugih, mislim pa, da pri pouku v tujem jeziku niso merodajna ista načela kakor v materinščini. Najvažnejši faktor pri jezičnem pouku je vendar-le jezično čustvo, to izda več nego vsa slovníška pravila, to dela, da se otrok z lahkobo priúči máterinemu jeziku, dočim mu tuji jezik prizadeva mnogo težav. Kakor nisem poseben prijatelj pravilom v slovenski slovnici — slovnica je pač le pripomoček in ne svrha —, tako si nemške slovnice brez pravil ne morem misliti. Da ima Bäter v množini Bäter, Söhne — Söhne, Stind — Stinder, zadene nemški otrok z lahkobo, ne pa slovenski. Manjka mu jezičnega čustva in to mu mora kolikor toliko nadomestovati — vsáj na viši stopinji — slovníško pravilo. Res je sicer, da se dá tudi temu ogniti po praktičnej poti (s pridnim prestavljanjem, itd.), vendar se mi zdi, da zahteva ta pot več časa, kakor ga je odmerjenega v naših šolah nemščini. Rekel sem vžé prej, da pouk v tujem jeziku v ljudskeji šoli ne odgovarja zdravej pedagogiki, práv takó se nimamo tudi čuditi, ako nam pri tem pouku pristna metodika odréka svojo moč.

Kar se tiče pravil samih, želel bi si jaz nekóliko drugačna, nego so n. pr. v „II. nemški slovnici“. Ta pravila so mi premalo občna (pa vzlic temu nenatančna), preobsežna in pomanjkljiva. Takó ima ta slovnica za sklanjo samostavnikov od 30. do vštete 43. strani nič mánj nego 14 pravil, vsled katerih je vsa sklanja čudno razkosana, in pravila so si takó podobna, da si je otrok prav težko zapomni. Mej to sklanjo se še vrhu tega meša ona določnega in nedoločnega spolnika in osebnega zaimka. Koliko laže bi bilo otrokom vzeti najprej spolnik, potem samostavnik, itd. Z razcepljenjem po sklonih se naučenje spoluika, itd. nič ne zljajša. Razum ne izdá tú nič, tú se apeluje na spomin. Spominu pa je v izdatno podporo, da se mu ne naklada preveč različnosti ob jednom. — A vrnimo se k samostavniku! Jasno in kratko vodilo,

da ostanejo ženski samostavniki v jednini neizpremenjeni, razcepljeno je na tri pravila. Práv takó se godí s pravilom, da imajo vsi samostavniki v 3. sklonu množ. kónčnico **n** ali **en**, in da je 2. in 4. sklon v množini vedno jednak 1. sklonu. Poleg tega si otrok ta pravila še tožko zapomni, ker govorec sedaj samó o moških samostavnikih, sedaj o ženskih, sedaj zopet o moških in srednjih, itd. Kóliko pametnejše bi bilo razdeliti sklanjo samostavnikov v krepko, šibko in mešano, in prvo zopet v 3 razrede po kónčnicah 1. sklona množinskega (—, e, er). Res je sicer, da govori in piše dobro nemščino mnogo ljudi, ki o tej razdelitvi samostavnikov nič ne vedó, a resnično je pa tudi, da se na tak način hitreje in zanesljiveje priučimo rabi nemškega samostavnika. Najlepši dokaz o neporabnosti dotičnih pravil v „II. nemški slovnici“ nam daja § 7., kder najdemo pomešane samostavnike različnih kónčnic v množini. Rad bi vedel, kaj koristi v tem paragrafu pravilo: „Mnogi samostavniki dobijo v množini kónčnico **e** ali **er** ter imajo preglas ali ga nimajo!“ Kaj doseže otrok s tem pravilom, če je še takó dobro zna? Tiste samostavnike, ki stojé spredaj v „Vaji“ (v edn. in množ.), vže zadene v množini, ker se jih lahko nauči na pamet, kakó pa naj si pomaga pri tistih samostavnikih, katerih v „Vaji“ ni? In teh je v sledeči „Nalogi“ 13. — Navedeno pravilo mu pač tega ne pové. Po spolu se ne more ravnati (namreč da imajo moški sam. v množini **e**, srednji **er**); kajti v „Vaji“ stojéča srednja samostavnika *Bferb* in *Reh* imata kónčnico **e**. Pa če bi tudi teh ne bilo? Tú ni spol izključljivo merodajen. Vidi se torej, da je óno pravilo le za „parado“, in žal da ni v tej slovnici jedino!

Skrčiti bi se dala dalje pravila o sklanji pridevnikov. Z radelitvijo v krepko in šibko sklanjo bi bila jáko okrajšana in olajšana vprašanja učiteljeva in odgovori učencev. Največ je pa po mojem mnenju zakrivil osnovatelj „II. nemške slovnice“, da je postavil glagol (v različnih časih in spregah) na konec. Nenemškemu otroku delajo krepki glagoli velike težave, zato je neobhodno potrebno, da se v njih pogostoma vadi. V ta namen naj se glagolova sprega prej vrstí mej učno snov, kakor to dela II. slovnica. S tem bi se dala prirediti mnogo zanimivejša snov za prestavljanje — po kratkih pripovednih spisih, koji so se mogli v starej slovnici postaviti še le na konec.

Slednjič naj omenim še nekega nedostatika pri spregatvi krepkih glagolov. Tú se namreč stavijo skupaj glagoli, ki imajo v polpreteklem času enak osnovni samoglasnik, a so različni v pret. deležniku, n. pr.; *binden*, *spinnen*, *liegen*. Kakó to moti otroka pri obrazovanju pret. časa, ni težko uganiti. V „II. nemški slovnici“ tega ni zapaziti, ker nima pret. časa, če tudi je ta jeden glavnih časov in ga v govorjenju navadno rabimo za slovenski pret. čas.

Vzlie tem in še drugim nenaštetim pomanjkljivostim bodi rečeno v obrambo dosedanjim nemškim slovniciam, da imajo drugi národje še slabše osnovane učne knjige za tuje jezike (kot n. pr. naši avstr. Lahi za nemški jezik) nego mi Slovenci. Težavno je pisati dobre učne knjige za ljudsko šolo v materinem jeziku, kóliko težavnejše pa še knjige za tuji jezik!*)

*) Ker izpuščamo dandanes polnglasni „e“ pred „r-om“, kadar sledé za njim kak soglasnik in ker se tega držé tudi naše šolske knjige slovenske, bilo bi dobro, da bi ne delale prih. nemške knjige v tem pogledu razlike kakor jo sedanje. Dopsnik.

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

P o g l a v j e 14.

Korist retorike.

Nadalje se vpraša, je-li retorika koristna? Kajti nekateri jo silno napadajo in rabijo, kar je najbolj nesramno, moč retorike v njeno obtožbo: Da je zgovornost ona umetnost, ki obvaruje hudobneže pred kaznijo, po katere prevari se včasih poštenjaki obsodijo, posvetovanja v pogubo vodijo, ki ne povzročuje le vstaj in homatij ljudstva, ampak celó krvave boje, ki se je naposled posebno tedaj rabila, kedar pokaže laž svojo moč zoper resnico. Saj očitajo komiki¹⁾ Sokratu, da on uči, kako se slaba stvar v dobro pretvarja in Platon trdi zoper Tizijo in Gorgijo, da se v tak posel ponujata.²⁾ Tem še pridevajo primere iz grške in rimske zgodovine in naštevajo one, ki so ono ne samo posameznim osebam ampak tudi državam pogubno zgovornost porabili, da so državno ustave razdrli ali uničili. Zatorej je bila, kakor trdijo, iz Lacedemonске države prognana, pa tudi v Atenah, kjer ni smel govornik³⁾ strastij vzbujati, je bila njena oblast omejena.

Na tak način seveda niso niti vojskovodje v korist niti gosposka niti zdravništvo in naposled celó modrost ne. Saj se nahajajo med vojskovodji Flaminij,⁴⁾ med državniki Graki, Saturnini in Glaveije⁵⁾, med zdravili strupi in pri onih, ki se po krivici modrijani nazivljejo, so se včasih spazile največje nesramnosti. Zaničujmo tedaj jedi; saj so nam dostikrat boleznj povzročile. Ne zahajajmo več v hiše; včasih so se vže nad prebivalci zrušile. Za vojake naj se ne delajo meči; saj se ravno istih lahko tudi roparji poslužijo. Tudi je gotovo vsakemu znano, da ogenj, voda, brez katerih ni življenja in (da ne ostanem pri pozemeljskih stvareh) solnce in mesec, najvažnejši zvezdi, tudi včasih škodujeta. Ali se bo tajilo, da je znani slepec Apij s svojo zgovornostjo razdril sramotljivo mirovno pogodbo s kraljem Pirom? Ali ni bila M. Tulija izvrstna zgovornost zoper poljske zakone⁷⁾ ljudstvu po volji? Ali ni uničila predrznosti

¹⁾ Kvintilijan misli na znano Aristofanovo komedijo „oblaki“, v katerej Aristofan Sokrata zasmehuje ter Sokratu pripisuje znano načelo zofistov: „slabo stvar v dobro pretvarjati“.

²⁾ V Fedru pag. 267 A. — Lizija, rojen v Siciliji, bil je eden najstarejših učiteljev retorike, o kterej je tudi poučno knjigo sestavil. Živel je v petem stoletju pr. Kr. v Sirakuzah in Atenah. Lizija, Gorgija in Isokrat so bili bajé njegovi učenci.

³⁾ To je veljalo samo o onih govorih, ki so bili pred Areopagom držani.

⁴⁾ Na katerega Flaminija da Kvintilijan misli, se ne da dognati. Najbolj znan je oni, ki je bil l. 217. pr. Kr. v bitki pri trasimenskem jezeru pobit.

⁵⁾ Lucij Apulėj Saturnin je bil ljudski tribun l. 101. pr. Kr., C. Servilij Glavcija je bil pretor l. 100. pr. Kr., zelo hudoben človek, ki je Saturninove naklepe v Marijev prid pospeševal.

⁶⁾ Apij Klavdij je bil cenzor l. 312. pr. Kr., ter je dal napraviti v Rimu vodovod in znano cesto, ki je peljala skozi pomptinsko močvirje v Kapuvo. Kot starček je oslepel (odtodi priimek Caecus slepec), vendar je držal, ko je kralj Pir po poslanecu Kineji poskušal rimski senat za mir pridobiti, slaven govor zoper mirovne pogoje. Poslanec Kineja je moral Rim brez uspeha ostaviti.

⁷⁾ Publij Servilij Rul, ljudski tribun l. 63. pr. Kr., nasvetoval je poljski zakon (lex agraria), zoper katerega je Cicero trikrat govoril.

Katilinine.¹⁾ Ali si ni pridobil Cicero v miru zahvalne svečanosti, katera največja čast se le vojskovodjem zmagalcem daje? Ali ne da dostikrat prestrašenim vojakom govor pogum nazaj in je prepriča, da je za-nje v tolikih nevarnostih slava častnejša od življenja? Lacedemonci in Atenčani me ne mikajo tako, kakor rimsko ljudstvo, pri katerem so bili govorniki vedno v največji časti. Jaz menim, da ustanovitelji mest ne bi bili združili okoli hodečih čet v ljudstva ako ne z lepim govorom: in zakonodatelji brez velike moči zgovornosti ne bi bili dosegli, da bi se ljudje sami v jarem zakonov vpregali. Celó naravstveni zakoni, če tudi so po naravi dobri, blažijo bolj sree, ako se lepe misli v krasnem govoru razodevajo. Zatorej ni prav ono za slabo držati, kar se da v korist porabiti, tudi ako ima orožje zgovornosti veljavo na obe strani.

Pa take stvari menda le oni preiskujejo, ki so najvišjo nalogo retorike v pregovarjanje položili. Če pa je retorika znanost dobro govoriti — te definicije se tudi jaz držim — tako da ima govornik pred vsem poštenjak biti: se njena korist nikakor ne da tajiti. In zarés, oni bog, oče stvarij in stvarnik sveta, ni z ničemer človeku tolike prednosti dal pred drugimi smrtnimi bitji, kakor z govorjenjem. Kajti pri nemih živalih vidimo, da se njihova trupla od naših odlikujejo z velikostjo, močjo, trdnostjo, vstrajnostjo in naglostjo; ona tudi manj tuje pomoči potrebujejo. Saj znajo same ob sebi brez učitelja preje hoditi, živeža si iskati in vode preplavati. Zoper mraz je brani lastni kožuh, orožje jim je prirojeno in živež med potom nahajajo; človek pa se mora za vse to mnogo truditi. Zatorej nam je pa najboljšo pamet dal in hotel, da smo kot taki nesmrtnim bogovom drugovi. A pamet sama nam ne bi niti toliko hasnila niti bila tako očividna, ako ne bi mogli tega, kar smo v duhu premislili, tudi z besedami povedati; da to drugim živalim veliko bolj manjka kakor razum in neko prevdarjanje, tega se lahko vsak človek prepriča. Kajti ležišča napravljati, si gnejzda znašati, mlade vzrejati in izvaliti, si za zimo celó živeža prihraniti, nekatera dela izvrševati, katerih ne moremo posnemati (kakor pripravljanje voska in medú), za vse to je pač potreba pameti; pa ker ne znajo govoriti, je imenujemo neme in nespametne. Naposled, kaj pomaga nemim ljudem oni nebeški duh? Zatorej, če nismo nič boljšega od bogov dobili, kakor govor, v čem naj bi se bolj marljivo urili, v čem raje ljudi prekašali, kakor v tem, s čimer se odlikujemo pred drugimi živalmi. To pa tem bolj, ker se v nobeni umetnosti trud tako ne spleča. To bo postalo očividno, ako pomislimo, iz kako majhnega početka je zgovornost do dovršenosti dospela in še lahko napreduje.

Da namreč zamolčim, kako koristno in vgodno je za poštenjaka, ako prijatelje brani, senat z nasveti vlada, ljudstvo in vojstvo po svoji volji vodi; ali ni to vže samo ob sebi krasno, s človeškim razumom in besedami, katere vsakateri rabi, toliko pohvale in slave doseči, da človek dozdevno ne govori, ampak bliska in grmi, kar se je Perikleju²⁾ pripetilo. (Dalje prih.)

¹⁾ Lucij Sergij Katilina je bil zloglasni puntar v Rimu, katerega naklepe je konzul Cicero zvedel in v znanih govorih zoper Katilino bičal.

²⁾ Aristof. Ahar. v 530. Torej mu so Atenčani dali priimek „Olimpjan“.

Narodno šolstvo v Rusiji.

VI.

Okrajne in meščanske šole. Nazvane šole so nekako nadaljevalne šole osnovnih. One imajo podavati svojim učencem več znanja, kojega v takem obsegu osnovne šole dati ne morejo ter nadaljevati obče obrazovanje. Ob času robstva bile so namenjene le meščanstvu, (za dvorjanstvo bile so posebne šole in instituti), sedaj pa lahko vsaki tudi otrok mužika pohaja v nje. Najbolj pripravne so za take, ki hoté potem učiti se trgovstva ali kakega obrta, ker one najboljše podgotovljajo učence k naimenovanim stanovom. Za kmetske otroke, koje želé roditelji dalje izobražiti in bolj podgotoviti k bodočemu težkemu stanu kmetskemu, so bolj primerne nižje poljedeljske šole.

Okrajne šole (ujezdni učilišča) bile so vže osnovane za carstvom Katarine II. V začetku služile so kot pripravnice za štirirazredne gimnazije, sedaj so zvezane ali popolno z rejalkami, ali pa zamenjuje nižje razrede poslednih. Okrajne šole so trirazredne z enim oddelkom v vsakem razredu; učni tečaj traja tedaj 3 leta. Učnih ur v tednu pride na razred 20. Sprejemajo se učenci okončivši tečaj osnovnih šol. Prepovedovanje v njih je predmetno, t. j. vsak učitelj uči le nekatere izbrane predmete, kakor v srednjih šolah. S temi šolami zvezani so tudi razni rokodeljski tečaji. Okrajne šole vzdržuje ministerstvo narodne prosvete. — Meščanske šole (Gorodskija učilišča) so po svojem planu in ustrojstvu precej enake više privedenim, samo so ž njimi, razven dvorazrednih zvezane tudi osnovne šole. One se nahajajo le v mestih, koja jih na svoje troške vzdržavajo. Meščanske šole so dvo-, tri- in štirirazredne. Pri dvorazrednih ni razreda za prvo stopnjo, v kojem bi se učenci učili osnovnih predmetov narodne šole; učenci postopajo v nje iz drugih šol. V vsakem razredu sta dva oddelka, tedaj učni tečaj 4 leta. Ogromna večina meščanskih šol je trirazrednih; le malo je štirirazrednih. Učni tečaj v meščanskih šolah traja (v III. IV. razredu) 6 let; pred 8. letom se nikdo ne sprejme. V trirazrednih šolah prideta na razred 2 oddelka. Prvi razred je tu za prvo stopnjo ter odgovarja v obče enorazrednim zemskim šolam; on ima pripraviti učence za više razrede. V prvem razredu je opredeljeno učnih ur (urokov) na teden 18, v drugem in tretjem 24. Poduk je celi teden (6 dni), tedaj traja v III. in IV. razredu 4 ure na dan. Prepovedovanje je v meščanskih šolah razredno, to je vsak učitelj ima svoj razred, v kojem prednaša vse predmete. Učni predmeti v okrajnih in meščanskih šolah so sledeči: zakon božji, čitanje, slovnica ruska, slavjanski jezik, aritmetika, geometrija, zgodovina obča in ruska, geografija obča in ruska, prirodopisje (tudi kratka somatologija) fizika, risanje, črčenje (geom. risanje) spisje, lepispisje, petje, gimnastika. Učencem, koji z vspohom dokončajo tečaj privednih šol ter dobé o tem spričala (napravijo končni izpit) odpustita se v 2 leti od aktivne službe pri vojaki. Od učiteljev okrajnih in meščanskih šol tirjajo se znanja v obsegu gimnazijskega tečaja; plačani so oni okraj. šol slabše 300—400 rub., a oni meščanskih šol bolje do 600 rubljev na leto. Pri imenovanih šolah so povsod precej obširne knjižnice za učence.

Ako skupno pregledamo nižje narodno šolstvo v Rusiji, tedaj uvidimo veliko raznoobraznost na tem poprišču tu so: šole gramotnosti, cerkovne pri-

hodske in zemske šole, kot osnovne šole, dajoče najbolj potrebna znanja narodu in polagajoče temelj narodnemu obrazovanju, potem so okrajne in meščanske šole. Pridati je še treba nižje tehnične (rokodelske) in nižje poljedeljske šole prigrtovljajoče spretnih rokodelcev in umnih kmetov. Vse te šole služé v duševni in gmotni prospéh nižjim slojem naroda. S. M.

Poročilo

o pošiljtvah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogiškega društva v Krškem.

(Dalje.)

V. Blanke, knjigar v Ptuj, razstavil je: Pripovedke za mladino. I. in II. zvezek. Spisal Fr. Hubad. I. zvezek 2. natisa 1887. II. zvezek, 1888. Ptuj. Založil V. Blanke.

Al. Hugon Lhota, tovarna za harmonije, Kraljevi Gradec, Češko:

Harmonij, elegantno opravljen, št. 6, dvojen, z 12 registri, iz orehovega lesa, s perkusijo (z lahkim glasovirskem vdarom). Izdelovatelj Al. Hugon Lhota v Kraljevem Gradcu. Cena v gotovini 213 gld., na mesečne obroke po 10 gld. — 238 gld.

Fr. Hauptmann, prof. na c. kr. izobraževališču za učiteljice v Gradcu:

1. Fizika v nižjih šolah. Metodična razprava. Spisal Fr. Hauptmann. Ponatis iz „Popotnika.“ Maribor, 1884. Založil M. Nerat. Tisek J. Leon-a. Cena 15 kr.

2. Methodik des Unterrichtes in der Naturlehre. Von Franz Hauptmann. Mit 10 Abbildungen. Izšlo kot 8. del v „Lehrbuch der speciellen Methodik für die österreichischen Lehrer- und Lehrerinnen-Bildungs-Anstalten“. Redigiert von Dr. W. Zenz. Dunaj, 1888. Alfred Hölder, knjigarna, Rothenthurnstrasse 15. Cena 30 kr.

C. kr. priv. ravnateljstvo zaloge šolskih knjig na Dunaju:

1. 15 slovenskih stenskih tabel za čitanje.

2. Jos. Grandauer. Elementar-Zeichenschule. Vorlagen zum Vorzeichnen auf der Schultafel. In 12 Heften zu 10 Blät. Heft I.—XII. Dunaj, c. kr. zaloga šolskih knjig.

3. Iste predloge v ročni izdaji. Zvezek I.—XII. Cena 12 kr. Dunaj.

4. Jos. Grandauer. Der Kegelkopf in seiner Entwicklung und in seinen verschiedenen Ansichten. 15 Blätter mit erläuterndem Text. Cena 70 kr. Dunaj.

5. Jos. Grandauer. Anleitung zum Gebrauche der Elementar-Zeichenschule. Cena 20 kr. Dunaj, 1878.

6. Dr. J. Kundrat. Anatomische table za nagledni poduk v ljudskih in srednjih šolah. „Popis pet tabel v veliki folio-obliki. Cena 20 kr. Dunaj, 1879.

7. Dr. vitez Fr. Močnik. Navod k prvi in drugej računici za slovenske ljudske šole. 2. natis. Cena 35 kr. Dunaj 1876.

8. M. Pablasek Erziehung und Unterricht blinder Kinder im Elternhause und in der Volksschule der Sehenden als Vorbild. f. d. Blindenanstalt. Cena 20 kr. Dunaj, 1883.

9. Ed. Partisch. Anleitung für Volksschullehrer zur erziehlichen und unterrichtlichen Behandlung taubstummer Kinder als Vorbildung für eine Taubstumm-Anstalt. Dunaj, 1883. Cena 15 kr.

(Dalje prih.) G.

Ocene.

G. M. Gerber, založnik v Ljubljani, nam je doposlal na ogled „Abecednik“ za slovenske ljudske šole; sestavil ga je naš prvi zdaj živeči slovenski pedagog g. Andrej Praprotnik. Cena knjigi je 20 kr.

Kar se tiče Praprotnik-ovega „Abecednika“, moramo radovoljno in nepristranski pripoznati, da je po notranji in znanji obliki vsestranski urejen po pravih pedagogično-didaktičnih pravilih. Abecednik je osnovan na genetični podlogi, kar je jedino pravo in umestno. Tudi gledé črknih oblik je g. spisovatelj pogodil pravo, kajti izpeljane so tako, da otrokom ne delajo nikakšnih težav. Knjiga je tudi preskrbljena v obilni meri s prav marljivo odbrano učno tvarino za nazorni pouk. Pri vpeljavi „Abecednika“ v slovenske ljudske šole naj slavna šolska voditeljstva in gg. učitelji vsled navedenih prednosti prav pridno segajo po Praprotnik-ovem „Abecedniku“.

—r.—

Isti založnik nam je tudi poslal na ogled Praprotnik-ovo „Spisje“ v ljudski šoli. Peti natis. Cena v platnenem hrbtu 32 kr.

No, že ime Praprotnik-ovo nam dovolj pové, kake vrednosti je knjiga. Do zdaj Slovenci še nismo imeli moža, kateri bi bil spisal koristnejšo in važnejšo knjigo — seosebno v tej prekristni stroki za naše domače šole. Nauk v spisju ima dvojen namen pred očmi: formalen in materijalen. Po prvem se duševne moči otrok po naravnem poti razvijajo, vadijo in ostré — in otroci se tako pripravljajo za samolastno razsodnost; a drugi dela na to, da se otroci učé vseh spisnih vaj, kar jih je človeku v vsakdanjem življenju potreba. Vse te prednosti ima ta izvrstna Praprotnik-ova knjiga. — Sploh bi morala tudi šoli odrasla mladina imeti to knjigo v rokah za daljno izobražbo. Učitelji slovenski naj jo tedaj prav marljivo priporočujejo. —r.—

Dopisi.

Iz Celja. Dne 14. avgusta vršila se je v okoličanski šoli v Celju pod prvosedstvom e. kr. okr. nadzornika g. B. Ambrožič-a okrajna učiteljska konferenca za okraja Celje in Laško. Navzočih bilo je nad 70 učiteljev in učiteljic, kot gosta pa gg. S. Končnik, gimnazijski ravnatelj in dr. Vrečko, e. kr. profesor in okr. nadzornik za vranski okraj.

Ob 9. uri otvori prvosednik konferenco s trikratnim „hoch“ na Nj. Vel. presv. cesarja kot daritelja šolske postave, in imenuje g. Vidic-a svojim namestnikom. Zapisnikarjem izvoljena sta gg. Kašutnik in Brencé iz Vojnika. Po poročilu nadzornikovem o stanju šolstva predlaga g. Kropelj, naj stalni konferenčni odbor na Nj. Vel. cesarja odpošlje adresu, v kateri izražajo navzoči svoje čestitke k 40-letnici vladanja cesarja Fran Josipa I. Ta predlog se mej živahnim odobravanjem enoglasno vsprejme. — Za prečitanjem nekaterih postav in ukazov izišlih v minulem šolskem letu, poroča Bl. Kropelj o „slov. nemških slovniceh“ ter nasvetuje teze, ki so objavljene v 15. št. „Popot.“ str. 228—230., in katere so bile vse nespremenjene vsprejete. Debate vdeležili so se gg.: Iglar, Brinar, Rupnik, Jare, Brezovnik. Da se je obširna naloga v toli kratkem času zamogla obravnati, je zasluga vsega učiteljstva, katero je vže popred pri zborovanju „celjskega učit. društva“ dne 5. julija in pri učit. shodu v Židanem mostu dne 8. julija omenjeno vprašanje vsestranski pretresalo, kar je g. prvosednik tudi hvaležno povdarjal.

O drugi nalogi: „Kateri ber. sestavki vpeljanih beril naj se porabijo za higijenični pouk?“ govoril je g. Kern iz Trbovelj-Vode. Dotični referat, da-si izjemši nekaj malih nedostatkov temeljit, bil je preobširen ter pač ni mogel vzbuditi potrebne pazljivosti pri poslušalcih: Debate pri tej nalogi vdeležili so se gg. Vidic, Kropelj, Valentinič in Gros.

O tretji nalogi „obravnavata telurija“ govorila sta gg.: Waldhans in Iglar le teoretično ne gledé na porabo v šoli, dočim je g. Brezovnik obravnaval s praktičnega stališča, kakó naj se s pomočjo tega učila razlagajo zemljepisni pojmi. — Zaradi poznega časa izpustila se je „obravnavata vojvodin Kranjske in Šlezije“.

V knjižnični odbor za celjski okraj so izvoljeni gg.: Brezovnik, Koderman, Lopan, Vidic in Vrečar; za laški okraj pa gg.: Irgel, Kropelj, Staufer, Valentinič in Waldhans. — Ob 5. uri bil je konec konference, ki je s prestankom 1¹/₂ ure o poludne trajala 6¹/₂ ur. — Izrazimo le še opravičeno željo, naj bi se konferencija vršila v povoljnejših prostorih nego je šolska soba s tako nizkimi klopmi za otroke. Radi prenapoljenosti nastane prava „parna kopel“, katere se učiteljstvo vselej vže naprej boji.

Braslovče. Dne 8. t. m. se je pri nas vršila okrajna učiteljska konferenca, katero je vodil naš novi okr. š. nadzornik gosp. dr. A. Vrečko. Začetek ob pol devetih dopoldne. Po prijaznem pozdravu si je predsednik volil svojim

namestnikom g. nadučitelja M. Jera-ja iz Braslovč. Zapisnikarjema izvoljena sta bila nadučitelj J. Reich (Gomilsko) in učiteljica Aleksandrina Wruss (Braslovče). Kot gosta bila sta navzoča gg. nadučitelj J. Vidic iz Št. Pavla in njegov sin Oto, jurist.

Po prečitaniu in razjasnjevanju nekaterih odlokov prizna okr. nadzornik, da je bil z učnim uspehom v občē zadovoljen, dá, v nekaterih razredih celo popolnoma zadovoljen. Toda v jezikovnem poduku, v slovenskem posebno pa v nemškem, dalo bi se še več doseči. Z domačimi nalogami naj se učeča mladina preveč ne obklada, ker mora itak večina otrok 7—8 ur na dan od svojega domovja biti odsotna. Vzgoja mladine bila je v občē hvalevredna, ker je učiteljstvo lepo vedno in izpolnjuje vestno državne in cerkvene zakone. Tudi so se gg. kateheti potrudili v težavnem poklicu učitelje pri poduku in vzgoji podpirati. Sploh je disciplina zadostovala. Pri prenapoljenih razredih naj ima učitelj potrpljenje in prizanesljivost ter naj ne prezira pri podučevanju manj nadarjene učence oziraje se na individualnost posameznikov. Redno šolsko obiskovanje zadrževala so slaba daljna pota, pri siromašnih učencih pa tudi pomanjkanje obleke. Precej pri imenovanju njegove osebe za tukajšnjega nadzornika bila mu je skrb, da se ustanovi toliko potrebna naredba, da dobiva revna šolska mladina v zimskem času o poldne nekaj gorkega v svoj potrebni želodček. In ni se varal. Radodarno so ga premožnejši posestniki v celem okraju podpirali in po prizadetju nekaterih učiteljev in znanih šolskih prijateljev podpirala se je revna šolska mladež z gorkimi jedili a tudi z obleko. Na posameznih šolah bilo je preskrbjeno: na Vranskem 43, v Št. Jurju n. T. 31 (15 z gorkim jedilom, 16 s kruhom in za 60 fl. obleke), v Braslovčah 30 (50 fl. v denarjih), v Gomilski 7 (za 14 fl. obleke), a posebno na Polzeli, kjer je graščak dr. Pongraz vsaki dan 60—70 otrok oskrbljeval in za 20 fl. blaga za ženska ročna dela nakupil. V sled teh dobrodelnih naprav vzboljšalo se je šolsko obiskovanje z ozirom na lansko leto za 28%. V tekočem letu napravile so se v proslavljenje 40-letnice Nj. Veličanstva krasne šolske zastave na Vranskem, v Št. Jurju in v Gomilski. — V zdravstvenem oziru pa se je še premalo storilo. Gleda naj se v prihodnje zlasti na to, da otroci težko vrhnjo obleko, stopivši v šolsko sobo, odložijo, da se skrbī za zadostno ventilacijo, po poduku pa za prevetrenje vseh šolskih prostorov. — Šolski vrti priporočajo se šolskim voditeljem v vestno oskrbljevanje.

Preide se k rešitvi vprašanja: „O individualnosti otrok pri podučevanju in vzgoji“, poročevalec nadučitelj Fr. Šorn (Št. Jur). Po primernem predgovoru omeni posebnosti otrok in istih spoznanje. Razmere otrok z ozirom na njihovo domačo odgojo naj se v poštev jemljejo. Ravno tako njihova nadarjenost, boječnost, lahkomišljenost, površnost, vzdržnost, raztrešenost, živost. Z bojazljivimi in malosrčnimi naj se z ljubeznijo in dobrohotnostjo, z neposlušnimi, s primerno resnobo ravna. Sploh naj se na to gleda, da se povelja učiteljeva točno izpolnjujejo. Ozira naj se na dalje na razloček spola in na razvitost života. Z deco ubogih in premožnejših starišev naj se postopa enakomerno. Učitelj naj bode v tesni zvezi s stariši učencev a tudi učitelj, kateri je v prejšnjem letu podučeval, naj se popraša o posebnostih posameznih učencev. Debate vdeležila se je večina in ko je še predsednik svoje misli o tem vprašanju razvil, nastopi se k drugemu vprašanju: V katerih berilnih sestavkih naj se o higijeni na primerni način podučuje. — To vprašanje razmotroval je učitelj g. Meglič zelo obširno in dovršeno. Na tem tesnem prostoru ne morem omeniti niti obsega niti zapopadka dotičnih berilnih sestavkov, ker je referat baš za kratki popis konferenčnih obravnav preobširno osnovan. G. predsednik se predavatelju na poučnej mnogovrstnej tvarini zahvali.

Ob 2. uri popoldne se seja odloži do 4. ure. Med tem smo obedovali „en familie“ v gostilnici Brišnik-ovej, kjer nam je čas do določene ure med prijaznimi pogovori kaj hitro potekel. Pri obedu nas je tudi profesor mariborske gimnazije g. Košan počastil s svojim pohodom.

Tretje vprašanje, o preuredbi dosedanjih slov. nem. slovnice, obravnaval je nadučitelj g. F. Farčnik iz Polzele. Z veliko marljivostjo preiskaval je pomankljivosti dosedanjih slovnice ter navel vodila, po katerih naj bi se pri osnovi novih slovnice postopalo. Debate so se vdeležili skoro vsi člani konference in tudi predsednik. Mnogovrstne želje izrekle so se tu, a strinjali smo se vsi v sledečih točkah: Konferenca se izreče soglasno, da je preosnova sl. n. slovnice potrebna, da pa to pitanje še ni tako pereče, da bi se kar „na vrat na nos“ spisale nove slovnice. Naj se o tej zadevi ne prenagli. Nove knjige naj bi bile didaktičnim potrebam šole primerne in izišle iz neposredne šolske prakse.

Načelnik knjiž. odbora poroča o stanju in vporabi o kemičnih potih pri živalskem dihanju in pri hranitbi rastlin, kateremu so vdeleženci vzle dolgo trajni seji z občo pazljivostjo sledili in konečno glasno odobrvali. — V stalni in knjižniški odsek izvoljeni so gg.: Meglič, Šorn, Reich in Farčnik. — Predlog o inačni vrstitvi okr. uč. knjižnice se soglasno sprejme, ter to delo načelniku knj. odbora izroči.

S tem bil je dnevni red izvršen in predsednik zahvali se učiteljstvu za gorečnost, s katero so se konferenčnih vprašanj vdeleževali. Gledé 40-letnice cesarjevega vladanja učiteljstvo spodbuja, naj tudi v prihodnje njim izročene šolske otroke npravstveno-nabožno vzgajajo, da bodo enkrat zvesti, domoljubni podaniki Nj. Veličanstva, kateremu se trikratni „hoch“ (Slava) zakliče. — Konec zborovanja ob 8. uri zvečer. —č.

Iz Vranskega okraja. Ni je v slovenskem delu ljube Avstrije skoro niti najubožnejše vasice, katera bi v proslavo praznika na spomin 40-letnemu vladanju Fran Josipa I. česa koristnega ne storila. Tudi Gomilska v tem obziru ni zaostala. V primerno kratkem času posrečilo se je tamošnjemu g. nadučitelju nabrati zdaten znesek denarja, koji se je porabil v nakup lepe šolske zastave. Solidno delo zvršila je jako po ceni tvrdka Herman Uffenheimer v Inomostu, koja bodi za jednaka naročila javno priporočena.

Ker je bil 18. avgust blizo, počakalo se je z blagoslovljenjem zastave do rojstnega dne presvitlega cesarja. Slavnosti primerno ozaljšalo se je snažno šolsko poslopje, pa tudi šolska mladež kazala je po obleki in veselih obrazih, da se bo nekaj posebnega godilo. Ob devetaj uri blagoslovi preč. župnik g. Luka Jeriša krasno zastavo, na katero potem visokorodna g. baroninja Norman kot kumica priveže trak z napisom: „V spomin 40-letne vlade presvitlega cesarja Fran Josipa I. 1888“.

Po končanem blagoslovljenju imel je g. župnik primeren govor, kateremu je sledila slovesna sv. maša s zahvalno pesnijo. Drugi akt slavnosti vršil se je v šolskej sobi 2. razreda, v kojej se je zbrala mladež, zunajni gostje, kumica in nje brat g. vitez Haupt ter precejšnje število domačinov. V jedernatem slavnostnem govoru razloži otrokom g. Meglič iz Vranske pomen svečanosti in zakliče presvitemu vladarju trikratni „živio“, kateremu se vsi navzoči z navdušenjem pridružijo ter zapojejo cesarsko pesen. Sledil je potem še kratek govor kr. šol. načelnika Fr. Cukal-a in nadučitelja g. Reich-a, na kar so se onim učencem, ki so bili v „zlato“ knjigo vpisani, razdelile premije, vsem pa še posebej slavnostna Tomšič-eva knjižica. Končala se je ta lepa patrijotična slavnost s pogostovanjem mladine.

Došli gostje in nekaj domačinov zbralo se je k skupnemu obedu, mej katerim je bilo zopet slišati več lepih govorov, iz katerih razodevala se je naša vdanost do presvitlega cesarja, g. e. kr. okrajnega glavarja in nadzornika pa tudi odkrita ljubezen, koja vživa vrli Iv. Gabršek in njega gospa mej učiteljstvom. Izmed govornikov omenijo naj se gg. Šorn, Vidie, Meglič in Reich.

Od štajersko-hrvaške meje. Kakor sem v zadnjem dopisu poročal, predložila se je hrvaškemu „saboru“ nova osnova šolskega zakona. Dne 30. junija pričela se je razprava o osnovi „ob uredjenju pučke nastave i obrazovanju pučkih učitelja v kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji“.

Izvestitelj saborskega šolskega odbora bil je dr. Izidor Kršnjavi. Tu pač ni prostor, da bi se pečali z raznimi obširnimi govori. Kogar dotična debata zanimiva, naj čita „Napredak“ br. 20, 21 in 22, koja čisla sodržuju s prilogami skoraj jedino le napominano razpravo. — Za osnovo govorili so: od narodne stranke razen izvestitelja in oddelnega predstojnika nastave dra. Št. Spevec-a še Hrvati: Jos. Miškatović, Arnim Pavić; od Srbov, ki so tudi pri narodni stranki, pa: dr. Izidor Čirić, dr. Vlad. Nikolić in Gjuro pl. Gjurković. Proti govorili so od stranke prava: Makso Lončarević in Dragutin pl. Pisičić, od neodvisne stranke pa znani estetik in vseučilišeni profesor dr. Franjo Marković. Dne 1. julija bila je končana generalna debata. Vladna osnova vsprejela se je za podlogo specialne debate. Od 73 prisotnih zastopnikov glasovalo je 61 „da“, 12 „ne“. — Pri specialni debati vsprejela se je osnova z neznatnimi spremembami.

Dne 12. septembra zboruje v Zagrebu III. glavna skupščina „saveza hrvatskih učit. društava“. Več o tem kasneje.

„Književna smotra“ br. 6. prinesla je na stranéh 41—43 obširno oceno „Pedagogičkega letnika I.“, v kateri se razpravljajo posamezni spisi, ter končuje tako-le: „Iz sveg toga izvješća razabiremo (zvem), da je društvo za riješenje svoje težke al i plemenite zadaće (naloge) pošlo dobrim i praktičnim putem, i da se uprava (vodstvo) njegova nalazi u rukama veoma okretnih, revnih (pridnih) i marljivih učitelja. Toga radi želimo od sreća što ljepši uspjeh tomu mladomu društvu, imenito pako, da bi si što izdašnjija odziva steklo kakor u slovenskom učiteljstvu, tako i u slovenskom narodu. Njegovomu pako „Letniku“ želimo, da si medju hrvaškim i srbskim učiteljstvom takodjer (tudi) stekne što više prijatelja, jer on to doista (zares) zaslužuje kakor lijepim svojim i pončnim sadržajem (vsebino), tako i ukusnim svojim izdanjem, kojemu za njegov obseg ni cijena nije velika, naimo (namreć) samo 1 forintu“.

„Književna smotra“ br. 7 omenja tudi „Pregovore, prilike in reke“ Fr. Kocbek-a. Zanimivo je pri tej oceni, na kak lep način govori urednik J. Filipović o obćenem slovanskem jeziku. On pravi: „Ova je sbirka za nas Srbe i Hrvate u mnogom pogledu veoma zanimiva, jer iz njih najbolje vidimo, da smo sbilja (zares) samo grančice (vejice) jedne i iste slavenske grane; pa da Srbi, Hrvati i Slovenci, kad bi se povesti hotjeli za drugim kulturnim narodima, morali imati samo jedan književni jezik. Većina tih slovenskih poslovice (pregovorov) jesu (so) s malom razlikom skoro iste, koje su i kod nas Hrvata i Srba“. Po navedenju nekojih pregovorov piše dalje: „Zar (ali) to nisu, iste poslovice, kojima se i mi služimo? „Pa zar to i nije s malima varijacijama taisti jezik? Šta bi Njemei dali, da su si njihova narečja tako srodna, kao što su evo naša! Pa oni ipak imaju samo jedan književni jezik, a mi?! —“

Te lepe besede, napisane iz globokega prepričanja, da bi se srbščina, hrvaščina in slovenščina dali spojiti v jeden književni jezik, naj nas vsodbujajo k delavnosti v tem smislu. Uvažujmo to, spoznavajmo se mej seboj, gojimo slovansko vzajemnost in okoriščajmo se z navedenimi sorodnimi jeziki, in prišla bude doba, ko se bodemo posluževali jednega književnega jezika. Boril.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] je podaril za gradbo šole krajn. šolskima svetoma v Metliki in Pliberku po 300 gld., krajn. šolsk. svetoma v Št. Ilu pri Slovenjgradu in Št. Janžu pri Dravbergu po 250 gld. in krajn. šolsk. svetu pri sv. Trojici v okraju kamniškem 150 gld.

[Povodom 40-letnice] vladanja presvitlega našega cesarja Frana Josipa I. poslalo je 9. t. m. v Ptuj zbrano učiteljstvo ptujskega okraja dež. namestniku to-le brzovjavko: „Baron plem. Kübeck, namestnik, Gradec. — Učiteljstvo ptujskega okraja je pričelo današnje okrajno učiteljsko zborovanje

v neposredni izraz svojih iskrenih lojalnih čuvstev s slovesno službo božjo in s Te Deum; postavilo način — „kako naj učitelj z svojimi učenci štiridesetletnico vladanja Njih Veličanstva presvitlega cesarja Franja Josipa I. dostojno in v trajen spomin proslavi“ — kot prvo točko konferenčnim razpravam ter se posluži današnje prilike, da tudi od svoje strani po končanem zborovanju to redko slavnost slavi. Pooblaščen od učiteljstva, prosim to izjavo blagohotno na znanje vzeti. Ranner m/p.“

[C. kr. štaj. dež. šolski svet] je privolil šolam v Mariboru potrebne paralelke.

[Pedagogičsko društvo] v Krškem bode slovesno otvorilo svojo „stalno učilsko razstavo“ dne 2. septembra t. l. ob priliki, ko bode „Slovensko pevsko društvo“ v zvezi s krškim slavnostnim odborom praznovalo štiridesetletnico vladanja Nj. veličanstva našega presvitlega cesarja. Razstava se otvori ob 10. uri dopoldne v prostorih ljudske in meščanske šole. Učitelji, ogledajte si jo!

[Lep dar], namreč 60 knjig razne vsebine, poslal je „Hrv. pedagogičsko-književni sbor“ iz svoje založbe za stalno učilsko razstavo „Pedagogičskega društva“ v Krškem. Mi se iz srca veselimo te bratovske ljubavi in izrekamo vrlim Hrvatom presrečno hvalo.

[Slovensko pevsko društvo] naznanja, da je južna železnica vdeležiteljem slavnosti 2. sept. t. l. v Krškem znižala voznino za eno tretjino II. in III. razreda poštanim in osebnim vlakom. — Legitimacije se dobijo pri odboru v Ptuju. Listki bodo imeli 3 dni veljave. Za pošiljatev se naj priložijo potrebne marke. — Program je zelo obširen, ker bode sodelovala tudi vojaška godba c. kr. 17. pešpolka.

[Stritarjevih zbranih spisov] izišla sta 55. in 56. snopič, obsegajoča: Nova knjiga, — Prešir-nu na spomin, — Glasba, — Župnik Wakefieldski, — Slovenska imena, — Šestomer slovenski, — Zona.

[Zavetišče učiteljic v Varšavi] imelo je letos dohodkov 9862 rubljev in stroškov 8175 rubljev. Ako se k temu prebitku prišteje lanski ostanek, pak znaša imetje njegovo 3848 rubljev. To društvo podelilo je letos podpore 98 členom.

[Priprave za slučaj možnega požara v šoli.] Vsled groznega požara pariškega gledišča, vpeljujejo se v mnogih angleških šolah priprave proti možnemu požaru. Učenci se učé na dano znamenje v največji urnosti in najlepšem redu iz šole odhajati; v nekaterih višjih šolah učé se celo, kakó je ravnati z brizgalnicami.

[Šolstvo italijansko.] V primarnih (ljudskih) šolah v Italiji deluje 20.719 učiteljev in 21.816 učiteljic. Od téh 42.535 oseb pripada 5052 k višjeji stopnji, ter ima 5.353.518 lir dohodkov (povprečno toraj 1059 lir). 37.483 oseb k nižjeji stopnji z dohodki 21.237.325 lir (povprečno 633 lir). Z obzirom na število prebivalstva odrajuje za plačo učiteljev en pribivalec v Italiji 1 frank, v Franciji 3½ fr., v Belgiji in Nizozemskeji 4½ fr., v Prusiji 5 fr. in v Zedinjenih državah več nego 10 fr.

[Število prebivalstva v Rusiji] znaša po najnovejši statistiki ministerstva notranjih del 108,787.235 duš. Naučnih zavodov je 41.492, v katerih je 2.489.934 učencev. Šol gospodarskih in logarskih je samo 16 z 2156 učenci.

[Utrinki zvezd.] Zvezdogledi so izračunili, da se svit manjših meteorov zapazi s prostim očesom v višini 80 angleških milj.; utrinki ugasnejo v višini 54 milj. Večji meteori, takozvane ognjene kroglice, pasti morajo v nižavo za 11 milj. predno se začno svetiti; zapazimo jih torej v višini 69 milj. Ko se razpočijo, oddaljeni so od zemlje še 30 milj. — Kolikor do sedaj znano, je devet nebesnih prikazni, ki se imenujejo po dotičnih ozvezdijh: kvadrantiti od dne 28. decemb. do 4. januv.; liridi od dne 16. do 22. aprila; dve vrsti akvaridov od dne 30. aprila do 6. maja in od dne 23. julija do 25. avgusta; perzejidi

od dne 11. julija do 22. avgusta; orijonidi od dne 9. do 29. oktobra; leonidi od dne 9. do 27. novembra; andromedi od dne 25. do 30. novembra, in geminidi od dne 1. do 14. decembra. — Glavni dnevi zvezdnih utrinkov so: 2. januarija, 20. aprila, 6. maja, 28. julija, 10. avgusta, 18. oktobra, 13. novembra, 27. novembra in 10. decembra.

Spremembe pri učiteljstvu.

Gosp. Ignacij Grösslinger, učitelj v Selnici imenovan je nadučiteljem v Kapli (Arvež), gosp. Anton Porekar, podučitelj na okoliški šoli v Ptuju pa nadučiteljem na Humu. Kot učitelji so nameščeni: Gg.: Alojzij Trobej, dosedaj v Rečiči, v Št. Ilu pri Velenju, Radoslav Jurko, dosedaj v Dobjem, v Žičah; Fortunat Sadu, dosedaj v Št. Jurju na Ščavnici v Ščavniški dolini; Ignacij Supan, dosedaj v Št. Petru bl. Laškega trga, v Teharjih; Jarnej Troha, dosedaj v Brezulah, v Št. Petru bl. Laškega trga; Fran Leskovar, poduč. pri sv. Lovrencu v Sl. gor., v Špitaliču; Božidar Weinhard, dosedaj pri sv. Marjeti niže Ptuja, v Dornavi; Ivan Živko, poduč. v Laporju, v Št. Martinu na Pohorju. — Gospod Martin Repič v Sromljah prišel je za podučitelja v Frankolovo. Gosp. Jos. Vezjak, poduč. pri sv. Vrbanu postal je učitelj ravno tu. Gosp. Friderik Prieger, podučitelj v Studencih, imenovan je podučiteljem na c. kr. deški šoli v Trstu. — Gospč. Jadviga Jonke podučiteljica v Vitanju pride v Dobrno; gospč. Marija Veranič, supl. v Ljutomeru pa je dobila poduč. mesto v Veržeju. — Gosp. Peter Majcen, nadučitelj v Hotah, stopil je v stalni pokoj.

NATEČAJI.

Štv. 986.

Nadučiteljsko mesto.

Mesto nadučitelja na četirirazrednici **Ptujske okolice** z dohodki III. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem je izpraznjeno.

Prosilci naj svoje redno obložene prošnje z dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veroučniku vložijo do **1. septembra t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ptuju, dne 29. julija 1888.

2-3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 958.

Podučiteljsko mesto

se definitivno ali provizorično podeli na četirirazrednici pri **sv. Vidu** poleg **Ptuja**, IV. plač. reda. — Prosilci naj svoje prošnje vložijo do **20. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ptuju, dne 19. julija 1888.

3-3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 658.

Učiteljska služba.

(Opetni razpis.)

Na trirazredni ljudski šoli v **Št. Vidu pri Planini** se umešča provizorično mesto učitelja z dohodki IV. plačilne vrste in z eno sobo za stanovanje.

Prosilci za to mesto naj svoje prošnje potom predpostavljenega okr. šolsk. sveta vložijo pri krajnem svetu v **Št. Vidu pri Planini (Montpreis)** do **20. septembra t. l.**

Okr. šolski svet v Kozjem, dne 8. avgusta 1888.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**

Štv. 365.

Podučiteljsko mesto.

II

Na trirazredni ljudski šoli v **Črešnovcu** se podučiteljsko mesto z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem umešča.

Prošnje naj se do **10. septembra t. l.** krajnemu šolskemu svetu v **Črešnovcu** pošljejo.

Okr. šolski svet Sl. Bistriški, dne 10. avgusta 1888.

Predsednik: **Hein s. r.**